

Брюксел, 7.10.2020 г.
COM(2020) 620 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И
СЪВЕТА**

**Съюз на равенство:
стратегическа рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите**

{SWD(2020) 530 final}

Къде е човечността, когато всеки ден ромите са изключени от обществото, а други се потискат само заради цвета на кожата им или заради религиозните им убеждения?

Председателят на Комисията Фон дер Лайен, Реч за състоянието на Съюза 2020 г.

Европа има дълг да защитава своите малцинства от расизъм и дискриминация. Трябва да заменим антициганизма с откритост и приемане, изказванията, проповядващи вражда и омраза, и престъпленията от омраза — с толерантност и зачитане на човешкото достойнство и тормоза — с обучение за Холокоста. Преди всичко трябва да насърчаваме многообразието като прекрасен дар, който прави Европа силна и устойчива. Ето защо Комисията призовава всички държави членки да се присъединят към обещанието за прекратяване на расизма и дискриминацията, които засягат драстично нашите големи ромски етнически малцинства. Призоваваме държавите членки да се ангажират с нова стратегическа рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите с цел да се постигне социална справедливост и повече равенство във всеки смисъл на думата.

Изявление на председателя Фон дер Лайен, заместник-председателя Йоурова и комисаря Дали в навечерието на Деня в памет на ромите — жертви на Холокоста през 2020 г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Изграждането на Съюз на равенство е един от основните приоритети на Комисията. ЕС разполага с правни инструменти и всеобхватна политика за изграждане на истински Съюз на равенство. Независимо от това, както се подчертава в Плана за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020—2025 г.¹, дискриминацията, основана на раса или етнически произход, продължава. Това важи особено за ромите², които често са маргинализирани. Много от живеещите на континента около 10—12 милиона роми³ продължават да се сблъскват с дискриминация, антициганизъм⁴ и социално-икономическо изключване в ежедневието си.

През 2011 г. Комисията прие **Рамка на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г.**⁵ Нейната основна цел беше да се преодолее социално-икономическото изключване на ромите в ЕС и в държавите, обхванати от процеса на разширяване, чрез насърчаването на равен достъп до образование, заетост, здравеопазване и жилищно настаняване. С нея държавите членки бяха приканени да изготвят национални стратегии за интегриране на ромите, да определят национални звена за контакт по въпросите на

¹ План за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020—2025 г. ([COM\(2020\) 565 final](#)).

² Понятието „ромите“ се използва като общ термин за обозначаване на редица различни хора с ромски произход като: ромите, синти, кале, цигани, романичели и бояши/рудари. Той обхваща също така групи като ашкали, гюпти, йениш, дом, лом, ром и абдал, както и странстващите общности, в това число пътуващи общности (Travellers) и групите, обозначени с административния термин *gens du voyage* („пътуващи хора“), както и хората, които се самоопределят като цигани („gypsies“, „tsiganes“ или „tziganes“), без да се отричат специфичните характеристики на тези групи.

³ [Приблизителни оценки на Съвета на Европа за 2012 г.](#)

⁴ Антициганизмът (форма на расизъм спрямо ромите) е исторически вкоренено структурно явление, което може да се проявява на институционално, социално и междуличностно равнище. Той произхожда от начина, по който мнозинството гледа и се отнася към тези, които счита за „цигани“. Той се корени в процеса на противопоставяне на „другия“, който се основава както на отрицателни стереотипи, така и на положителни стереотипи, свързани с възприемането на „другия“ като екзотичен. Макар да има консенсус относно разбирането на антициганизма сред привържениците на необходимостта от засилване на борбата срещу него, този термин е предмет на дебати. Европейският парламент (в резолюциите си от [2015 г.](#), [2017 г.](#), [2019 г.](#) и [2020 г.](#)), Комисията (в своите [годишни съобщения](#) между 2015 и 2019 г. и в своя [доклад със заключения от 2018 г.](#)), Съветът (в своите препоръки от [2013 г.](#) и заключения от [2016 г.](#)) и [Съветът на Европа](#) признаха антициганизма като пречка пред приобщаването, а оттам и важността на усилията за неговото преодоляване. Комисията използва термина, предложен от [Алианса срещу антициганизма](#), като същевременно приема, че в различен национален контекст може да бъдат подходящи различни понятия.

⁵ [COM\(2011\) 173 final](#).

ромите⁶ и да определят национални цели. Две години по-късно Съветът прие Препоръка за ефективни мерки за интегриране на ромите в държавите членки, в която се предоставят насоки на държавите членки за това как да подобрят прилагането на националните си стратегии⁷. Регионът на Западните Балкани доброволно съгласува своите политики с Рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г.

Тези два инструмента бяха важни⁸ за поставянето на приобщаването на ромите на водещо място в програмата на ЕС и на държавите членки и за мобилизиране на инструментите на политиките, както и на правните и финансовите инструменти на ЕС. Въпреки това общият **напредък в интеграцията на ромите** през последните 10 години **е ограничен**, макар да има значителни разлики между областите на политиката и между отделните държави⁹. Образованието е областта, в която е постигнат най-голям напредък, най-вече чрез намаляване на преждевременното напускане на училище и подобряване на участието в образованието в ранна детска възраст и в задължителното образование. Случаите на сегрегация на ромски ученици в образованието обаче са се увеличили¹⁰. Рискът от бедност сред ромите е намалял, а възприятията за собственото им здравословно състояние са се подобрили, но здравното осигуряване сред тях остава ограничено. Достъпът до заетост не се е подобрил, а делът на ромските младежи, които не са заети с работа, учене или обучение, дори се е увеличил. Ситуацията с жилищата продължава да е трудна най-вече заради сегрегиранияте и в лошо състояние жилища. Има доказателства за известно намаляване на случаите на дискриминация спрямо ромите и за по-голямо приемане на ромите от общото население. Въпреки това антициганизмът, престъпленията от омраза и трафикът на хора с ромски произход, особено жени и деца продължават да будят сериозно безпокойство¹¹.

Изтичането на срока на действие на Рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите предоставя възможност за засилване на действията за преодоляване на този постоянен неуспех. Това е още по-важно, тъй като пандемията от COVID-19 показва, че **изключените и маргинализирани ромски общности са изложени в изключително голяма степен на отрицателни последици за здравето и социално-икономически въздействия**.

С цел да се постигне по-голям и по-бърз напредък, с настоящото съобщение се представя нова стратегическа рамка на ЕС за ромите, като се насърчава ефективното **равенство**, социално-икономическото **приобщаване** и значимото **участие** на ромите. Макар че държавите членки са на първа линия, когато става въпрос за постигането на реална промяна за ромите, което изисква засилен политически ангажимент, ЕС може да им помогне да формират ефективен подход и да им предостави подходящите инструменти.

⁶ Национални представители, определени да действат като звена за контакт по въпросите на националната стратегия за ромите, натоварени със задачата да координират разработването и прилагането ѝ на национално равнище. След приемането на Рамката на ЕС такива бяха определени във всички държави членки, с изключение на Малта, в която няма ромска общност.

⁷ Препоръка на Съвета от 9 декември 2013 г. относно ефективни мерки за интегриране на ромите в държавите членки ([ОВ С 378/1, 24.12.2013 г.](#)).

⁸ Както се вижда от оценката на Рамката: [COM\(2018\) 785 final](#), [SWD\(2018\) 480 final](#).

⁹ Доклад относно оценката на Рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г. ([COM\(2018\) 785 final](#)).

¹⁰ По силата на [Директива 2000/43/ЕО](#) на Съвета от 29 юни 2000 г. относно прилагане на принципа на равно третиране на лица без разлика на расата или етническия произход („Директивата за равенството между расите“) Комисията започна производства за установяване на нарушение срещу три държави (Чешка република, Унгария и Словакия) поради училищна сегрегация на ромски деца.

¹¹ Доклад относно оценката на Рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г. ([COM\(2018\) 785 final](#)).

Тази стратегическа рамка се основава на констатациите от оценката на предишната рамка, обширни консултации¹², годишни оценки на изпълнението на националните стратегии¹³ и анализ на причините за ограничената ефективност на предходните мерки¹⁴. Тя е в отговор на призивите на Европейския парламент, Съвета и гражданското общество за засилена инициатива на ЕС след 2020 г.¹⁵ В нея се отчита, че макар че не всички ромите са обект на социално изключване, всички те могат да станат обект на дискриминация и да бъдат лишени от права. В нея се възприема междусекторен подход, който отчита съчетаването на етническата принадлежност с други аспекти на идентичността и как тези взаимовръзки допринасят за уникални прояви на дискриминация¹⁶.

Стратегическата рамка на ЕС за ромите допринася също за няколко други инициативи. Тя е пряк принос за прилагането на Плана за действие на ЕС за борба с расизма, Европейския стълб на социалните права¹⁷ и за осъществяването на Програмата на ООН до 2030 г. и Целите за устойчиво развитие¹⁸.

Постигането на справедливост и приобщаване изисква засилено използване и по-добро канализиране на ресурсите, както и **участие и партньорство** на ромските общности, всички нива на управление, сектори и заинтересовани страни (национални правителства, институции на ЕС, международни организации, гражданско общество, както и индустрията и академичните среди). Тясното сътрудничество между европейското и националното равнище е от особено важно значение. На равнище ЕС в настоящата стратегическа рамка се определят амбициозни цели за Съюза. На национално равнище правителствата следва да разработят силни национални стратегически рамки за ромите, да поемат дългосрочни ангажменти и да работят ръка за ръка с институциите на ЕС по въпросите на равенството, приобщаването и участието на ромите. В съответствие с предложението в Заключенията на Съвета от 2016 г.¹⁹ Комисията приема **предложение за преразглеждане и замяна на Препоръката на Съвета от 2013 г.**

¹² Вж. придружаващия Работен документ на службите на Комисията (SWD(2020) 530 final, приложение 1).

¹³ [COM \(2019\) 406](#), [SWD \(2019\)320](#), [всички годишни доклади](#).

¹⁴ [Метаоценка на намеренията, целящи приобщаването на ромите](#).

¹⁵ Вж. [Европейски парламент, 2020 г.](#) и [2019 г.](#), [Съвет](#), [гражданско общество](#).

¹⁶ Съгласно член 10 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) „при определянето и осъществяването на своите политики и дейности Съюзът се стреми да се бори срещу всяка форма на дискриминация, основана на пол, раса или етническа принадлежност, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация.“ Европейският институт за равенство между половете определя междусекторността като „аналитичен инструмент за изследване, разбиране и даване на отговор на начините, по които полът има отношение към други личностни характеристики/идентичност и как тези взаимовръзки допринасят за уникални прояви на дискриминация“. Това определение се прилага в еднаква степен за всяка форма на дискриминация.

¹⁷ Принципи 1 (качествено и приобщаващо образование), 3 (равни възможности) и 20 (достъп до основни услуги) са особено важни за ромите и насочват използването на средствата на ЕС както за цели, така и за общи мерки.

¹⁸ Може да бъде направено много за подобряване на положението на ромите в Европа с цел да се постигне амбицията на Програмата „никой да не бъде забравен“. Чрез предприемане на мерки, насочени към положението на ромите, ЕС може да се доближи до постигане на целите за устойчиво развитие (ЦУР). ЦУР 1—2 (намаляване на бедността и глада), 3—4 (подпомагане на здравето, благосъстоянието и качествено образование за всички), 6—7 (достъп до чиста вода и канализация, и достъпна и чиста енергия), 10—11 (намаляване на неравенството в държавите и между държавите, както и създаване на приобщаващи и устойчиви градове и общности) и 16 (приобщаващи общества, достъп до правосъдие за всички и ефективни, отговорни и приобщаващи институции) са особено важни изходни точки.

¹⁹ В Заключенията на Съвета от 2016 г. - [Ускоряване на процеса на интеграция на ромите](#) беше поискано от Комисията да предложи инициатива за периода след 2020 г. и да включи в нея предложение за преразглеждане на Препоръката на Съвета от 2013 г.

II. ОБЩИ ЦЕЛИ ЗА РАВЕНСТВО, ПРИОБЩАВАНЕ И УЧАСТИЕ НА РОМИТЕ

От оценката на сега действащата рамка и на заключенията, направени въз основа на нея от Европейския парламент, Съвета и няколко общоевропейски и национални организации на гражданското общество²⁰, **е видна необходимостта да се поднови и засили ангажиментът за равенство, приобщаване и участие на ромите на европейско и национално равнище.** Необходим е засилен ангажимент за справяне с постоянната дискриминация, включително антициганизма, и за подобряване на приобщаването на ромите в образованието, заетостта, здравеопазването и жилищното настаняване²¹. Ромите следва да бъдат включени на всички етапи — от разработването до изпълнението на мерките. В същото време в действията следва да бъдат отчетени многообразието и нуждите на специфични групи от ромското население.

На това основание Комисията определя **седем цели** на равнище ЕС за периода до 2030 г. Три от тях са хоризонтални цели в областта на равенството, приобщаването и участието. Останалите четири са секторни цели в областта на образованието, заетостта, жилищното настаняване и здравеопазването. За да бъдат ефективно изпълнени тези цели, те трябва да бъдат подкрепени с възможност за измерване на напредъка. По тази причина — и за първи път — Комисията предлага да бъдат заложили **водещи количествени целеви резултати** на ЕС за наблюдение на постигането на тези цели. Макар съгласно заложените целеви резултати да е необходимо постигането на минимален напредък до 2030 г., **дългосрочната цел за осигуряване на ефективно равенство и намаляване на различията между ромите и общото население остава непроменена.** Заложените целеви резултати са плод на опита, натрупан от проучвания сред ромските общности, и са резултат от задълбочена консултация с участието на Агенцията на ЕС за основните права (FRA), държавите членки, както и ромското и проромското гражданско общество²². В графиките по-долу са представени седемте цели, целевите резултати на равнище ЕС, напредъкът, който трябва да бъде постигнат, както и сегашната ситуация.²³

²⁰ Резолюция на Европейския парламент от 17 септември 2020 г. относно изпълнението на националните стратегии за интегриране на ромите: борба с отрицателните нагласи към хората с ромски произход в Европа ([P9_TA\(2020\)_0229](#)); Резолюция на Европейския парламент от 12 февруари 2019 г. относно необходимостта от подобрена стратегическа рамка на ЕС за националните стратегии за приобщаване на ромите за периода след 2020 г. и за засилване на борбата срещу антиромските настроения ([P8_TA\(2019\)0075](#)); Заключение на Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси от 24 октомври 2019 г., „Икономика на благосъстоянието“ ([13432/19](#)), в които Комисията се приканва да *поднови* ангажимента за приобщаване на ромите. Освен това по време на проведената в Букурещ на 4—5 март 2019 г. Конференция на високо равнище относно Рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите участниците призоваха Комисията да предложи амбициозна нова рамка на ЕС за периода след 2020 г., а държавите членки и държавите, обхванати от процеса на разширяване — да засилят ангажимента си за интегриране на ромите. Информация, представена от председателството ([7003/19](#), 14.3.2019 г.).

²¹ Относно необходимостта да се обърне специално внимание на борбата с антициганизма и дискриминацията в рамката на ЕС за периода след 2020 г. вж. [експертните препоръки](#), разработени след конференцията под надслов „How to address anti-Gypsyism in a post-2020 EU Roma Framework“ [Как да се справим с антициганизма в рамката на ЕС за ромите за периода след 2020 г.] (Виена, 27.11.2018 г.).

²² Вж. придружаващия Работен документ на службите на Комисията SWD(2020) 530 final.

²³ За допълнителна информация относно показателите и източниците на данни вж. приложение 2 и Доклада относно [Рамка за наблюдение на инициативата на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите след 2020 г.](#) на Работната група за показатели и докладване по въпросите на ромите (координирана от Агенцията на ЕС за основните права (FRA), в която участват националните звена за контакт по въпросите на ромите, националните статистически служби и Комисията).

ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНО РАВЕНСТВО, ПРИОБЩАВАНЕ И УЧАСТИЕ

ХОРИЗОНТАЛНИ ЦЕЛИ И ЦЕЛЕВИ РЕЗУЛТАТИ ДО 2030 Г.

Червено: заложеният целеви резултат на равнище ЕС за минимален напредък трябва да бъде постигнат до 2030 г.

Зелено: минимален напредък по отношение на ромите трябва да бъде постигнат до 2030 г.

Синьо: най-новите налични данни, въз основа на които ще се измерва напредъкът

1. Противодействие и предотвратяване на антициганизма и дискриминацията

Намаляване поне наполовина на дела на ромите, които са били подложени на дискриминация

- да се гарантира, че до 2030 г. по-малко от 13 % от ромите са подложени на дискриминация
- ромите, подложени на дискриминация: 26 % (през последните 12 месеца), 41 % (през последните 5 години)

Намаляване с поне една трета на дела на хората от общото население, на които не им е приятно да имат роми за съсед

- да се гарантира, че до 2030 г. хората, на които не им е приятно да имат роми за съсед, са по-малко от 30 %
- дял на хората от общото население, на които не им е приятно да имат роми за съсед: 46 %

2. Намаляване на бедността и социалното изключване с цел преодоляване на социално-икономическите различия между ромите и общото население

Намаляване поне наполовина на разликата в равнището на бедност между ромите и общото население

- да се гарантира, че до 2030 г. по-голямата част от ромите ще преодолеят бедността
- дял на „изложените на риск от бедност“: ромите 80 %; общо население 16,8 % (разлика 63,2 процентни пункта)

Намаляване поне наполовина на разликата в бедността между ромските деца и другите деца

- да се гарантира, че до 2030 г. по-голямата част от ромските деца ще преодолеят бедността
- ромски деца: 85 %; деца общо: 19,6 % (разлика: 65,4 процентни пункта)

3. Насърчаване на участието чрез овластяване, сътрудничество и доверие

Изграждане на капацитета и ангажиране на най-малко 90 неправителствени организации (НПО) в координиран мониторинг от страна на ромското гражданско общество в целия ЕС

- НПО, участващи в проекта за мониторинг от страна на ромското гражданско общество (Roma Civil Monitor): 85

Осигуряване на участието на ромски НПО като пълноправни членове в националните комитети за мониторинг за всички програми, насочени към нуждите на ромските общности

Удвояване на дела на ромите, които подават сигнал, когато са подложени на дискриминация

- да се гарантира, че до 2030 г. поне 30 % от ромите, станали жертва на дискриминация, подават сигнал
- дял на ромите, които са подали сигнал за последния случай, в който са били дискриминирани (в която и да е област) през последните 5 години: 16 %

Насърчаване на участието на ромите в политическия живот на местно, регионално, национално равнище и на равнище ЕС (в държави членки със значителен дял на ромското население)

- за да се гарантира, че ромите се регистрират като избиратели, гласуват, участват в избори като кандидати

СЕКТОРНИ ЦЕЛИ

4. Увеличаване на ефективния равен достъп до качествени приобщаващи общообразователни системи

Намаляване поне наполовина на разликата в участието в образованието и грижите в ранна детска възраст

- да се гарантира, че до 2030 г. поне 70 % от ромските деца са обхванати от предучилищното образование
- участие в образованието и грижите в ранна детска възраст (3+): роми 42 % ; общо население 92,2 % (разлика 50,2 процентни пункта)

Намаляване на разликата при завършилите средно образование с поне една трета

- да се гарантира, че до 2030 г. мнозинството от ромските младежи ще завършат поне средно образование
- завършили средно или по-високо образование: роми 28 % ; общо население 83,5 % (разлика 55,5 процентни пункта)

Мерки за премахване на сегрегацията чрез намаляване поне наполовина на дела на ромските деца, посещаващи сегрегирани начални училища (в държави членки със значително ромско население)

- да се гарантира, че до 2030 г. по-малко от едно на всеки пет ромски деца посещава училища, в които повечето или всички деца са роми
- ромски деца, посещаващи училища, в които повечето или всички деца са роми: 44 %

5. Увеличаване на ефективния равен достъп до качествена и устойчива заетост

Намаляване поне наполовина на разликата в заетостта

- да се гарантира, че до 2030 г. поне 60 % от ромите имат платена работа
- платена работа: роми 43 % ; общо население 73,1 % (разлика 30,1 процентни пункта)

Намаляване поне наполовина на разликата в заетостта между половете при ромите

- да се гарантира, че до 2030 г. поне 45 % от ромските жени имат платена работа
- разлика в заетостта между половете — роми: 27 процентни пункта (жени: 29 %, мъже: 56 %) ; разлика при общото население: 11,7 процентни пункта (жени: 67,2 %, мъже: 78,9 %)

Намаляване поне наполовина на разликата в дела на незаетите с работа, учене или обучение

- да се гарантира, че до 2030 г. по-малко от един на всеки трима ромски младежи не е зает с работа, учене или обучение
- дял на незаетите с работа, учене или обучение (16—24 години): роми 62 % ; общо население 10,1 % (разлика 51,9 процентни пункта)

6. Подобряване на здравето на ромите и повишаване на ефективния равен достъп до качествени здравни и социални услуги

Намаляване поне наполовина на разликата в продължителността на живота

- да се гарантира, че до 2030 г. ромските жени и мъже живеят 5 години по-дълго
- разлика в очакваната продължителност на живота при раждането (общо население спрямо ромите) ромски жени 10,4 години; ромски мъже 10,2 години

7. Увеличаване на ефективния равен достъп до подходящо несегрегирано жилищно настаняване и основни услуги

Намаляване поне с една трета на разликата по отношение на дела на обитателите на жилища с изключително лоши условия

- да се гарантира, че до 2030 г. по-голямата част от ромите не обитават жилища с изключително лоши условия
- Жилища с изключително лоши условия: роми 61 % ; общо население 17,9 % (разлика: 43,1 процентни пункта)

Намаляване поне наполовина на разликата в пренаселеността

- да се гарантира, че до 2030 г. по-голямата част от ромите вече не живеят в пренаселени домакинства
- пренаселеност: роми 78 % ; общо население 17,1 % (разлика 60,9 процентни пункта)

Гарантиране, че поне 95 % от ромите имат достъп до течаща вода

достъп до течаща вода в домакинството: роми 70 % , общо население: 97,7 %

Проучват се и други показатели²⁴.

²⁴ Работната група за показатели и докладване по въпросите на ромите, координирана от FRA, проучва и други показатели. Те засягат например материалните и социални лишения, достъпа до здравни и социални услуги, сегрегацията на жилища.

III. ОБНОВЕНИ И ЗАСИЛЕНИ НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ЗА РАВЕНСТВО, ПРИОБЩАВАНЕ И УЧАСТИЕ

За да бъдат постигнати целите на настоящата стратегическа рамка, са необходими действия както на равнище ЕС, така и на национално равнище. Този допълващ подход е единственият начин за постигане на действителна промяна по места. Държавите членки притежават основните компетенции в областите, обхванати от Рамката, и е необходим структуриран подход. Въпреки че положението на ромите е различно в различните държави, е налице необходимост да се засилят ангажираността и отчетността на национално равнище, за да се постигне реална промяна в ежедневието на ромите. Това включва участието на гражданското общество и всички заинтересовани страни в подготовката на националните стратегически рамки за ромите.

Предприемане на национални действия чрез национални стратегически рамки за ромите

Държавите членки се приканват да разработят, приемат и прилагат национални стратегически рамки за ромите, включително:

- общи характеристики
- минимални ангажименти, които следва да се прилагат за всички
- възможни допълнителни ангажименти в зависимост от националния контекст
- по-амбициозни ангажименти за държавите членки с голямо ромско население

Предложения за тези елементи са изложени по-долу. Когато е възможно, следва да се определят конкретни национални цели. Комисията ще подпомогне този процес, като предостави всички необходими насоки. Тя също така ще подпомага национални мерки, включително чрез прилагане на законодателството за равенство, интегриране на равенството, приобщаването и участието на ромите в инициативите на ЕС в областта на политиката, мобилизиране на средства от ЕС за ромите и борба с антициганизма.

Държавите членки се приканват да завършат разработването на тези национални рамки до септември 2021 г. и да ги предоставят на Комисията.

Заедно с настоящото съобщение Комисията приема Предложение за **препоръка на Съвета** относно равенството, приобщаването и участието на ромите, включващо списък с конкретни мерки, които държавите членки трябва да предприемат, за да постигнат целите на ЕС. Следователно двата инструмента се допълват. Предлагащата препоръка също така предвижда насоки за изграждането на капацитет и партньорство между заинтересованите страни, включително националните звена за контакт по въпросите на ромите, органите по въпросите на равенството, гражданското общество и регионалните и местните участници. В допълнение в нея се предвиждат насоки за осигуряване на по-добро използване на средствата от ЕС и националните средства, както и ефективен национален мониторинг, докладване и оценка на националните стратегически рамки за ромите.

III.1. Насоки за национални действия, следващи общ, но диференциран подход

С цел да помогне на държавите членки да разработят значими и ефективни национални стратегически рамки за ромите Комисията предлага поредица от общи характеристики, както и минимални ангажименти за всички национални стратегически рамки за ромите. Освен това, тъй като делът на ромите и техният национален контекст варират значително в отделните държави членки, Комисията предлага допълнителни и по-целенасочени ангажименти. По този начин се признава разнообразието от ситуации в държавите членки и се дава възможност за общ, но диференциран подход.

Първо, Комисията предлага всички национални стратегически рамки за ромите да имат следните общи характеристики:

- ✓ *По-голям акцент върху равенството в допълнение към подхода за приобщаване:* справянето с проблемите в четирите области на политиката (образование, заетост, здравеопазване и жилищно настаняване) чрез интегриран подход остава от ключово значение за приобщаването на ромите, но също така е необходим ясен акцент върху равенството. По-специално борбата срещу дискриминацията и антициганизма следва да бъде ключова цел и хоризонтален приоритет във всяка област на политиката, като допълва подхода за приобщаване. Чрез този съвместен акцент следва да се гарантира, че ромите имат ефективен достъп до икономическа и социална справедливост и равни възможности.
- ✓ *Насърчаване на участието чрез овластяване, сътрудничество и доверие:* трябва да се осигури значимо участие на ромите на всички етапи на разработване на политиките. Политическата, икономическата и културната ангажираност на ромите следва да се насърчава с чувството за принадлежност като пълноправни членове на обществото. Трябва да се гарантират овластяването и изграждането на капацитет на ромите, гражданското общество и публичните органи, като се изграждат сътрудничество и доверие между заинтересованите страни и между ромските и неромските общности.
- ✓ *Отразяване на многообразието сред ромите:* държавите членки следва да гарантират, че техните стратегически рамки обхващат всички роми, живеещи на тяхната територия, и отразяват нуждите на различните групи чрез междусекторен подход. Те следва да имат предвид начините, по които комбинирането на различни аспекти на идентичността могат да доведат до изостряне на дискриминацията. Те следва да определят качествени и/или количествени цели, които отразяват многообразието по отношение на възраст, пол, сексуална ориентация, мобилност и други лични характеристики.
- ✓ *Съчетаване на интегрирането на въпросите на ромите, в общите политики с изрични, но не ексклузивни мерки, насочени към ромите*²⁵: националните стратегически рамки за ромите следва да съчетават интегрирането на въпросите на ромите в общите политики с изрични, но не ексклузивни мерки, насочени към ромите, като се гарантира, че основните услуги са приобщаващи и осигуряват допълнителна целева подкрепа за насърчаване на ефективния равен достъп на ромите до права и услуги. Те следва да служат като инструменти за планиране на използването на национални средства и средства от ЕС за действия, насочени към ромите, и за реформа в общите политики, целяща приобщаването на ромите.
- ✓ *Подобряване на определянето на целите, събирането на данни, наблюдението и докладването:* усилията за постигане на водещите цели на равнище ЕС и съответните количествени и/или качествени национални цели могат да доведат до реален напредък към равенството, приобщаването и участието на ромите. Данните следва да се събират редовно, за да бъдат включвани в докладването и мониторинга, да се подобрят прозрачността и отчетността и да се насърчат трансферът на политики и обучението²⁶.

²⁵ Вж. общите основни принципи. Принцип 2 (изрични, но не ексклузивни мерки) „има за цел съсредоточаването върху ромите като целева група, но не за сметка на други хора, поставени при сходни социалноикономически условия.“ Принцип 4 (цел за интегриране на въпросите на ромите в общите политики) има за цел „извоюването на място за ромите в обществото като цяло (по отношение на образователни институции, работни места и жилища). В случай че все още съществува пълна или частична сегрегация в образованието или жилищното настаняване, тези досегашни практики трябва да бъдат преодоляни чрез политики за приобщаване на ромите. Развитието на изкуствени или отделни „ромски“ пазари на труда трябва да се избягва.“

²⁶ Относно подхода за събиране на данни, основан на човешките права, националните органи се насърчават да консултират Европейския наръчник относно данни за равенството (изменен през 2016 г.), Насоките за подобряване на събирането и използването на данни за равенството (2018 г.) и Събиране на данни в областта на етническата принадлежност (2017 г.). Държавите членки се насърчават да отделят необходимите ресурси за събирането на тези данни и да се възползват от подкрепата на FRA, за да укрепят своя капацитет за тази цел.

Второ, въз основа на общите характеристики, като гради върху опита, натрупан от настоящата рамка, както и въз основа на широките консултации²⁷ през последните две години, Комисията приканва всички държави членки да **включат в своите национални стратегически рамки за ромите като минимум следните ангажименти**:

Националната стратегическа рамка следва да съдържа:

- а) национални базови стойности и национални цели за постигане на целите и целевите резултати на ЕС въз основа на цялостна оценка на потребностите;
- б) цели и мерки за специфични групи (ромски деца, жени, младежи, възрастни роми или роми с увреждания, мобилни граждани на ЕС, граждани на трети държави, роми без гражданство), за да се вземе предвид многообразието сред ромите, включително мерки, отчитащи измерението на пола, нуждите на децата и измерението на възрастта;
- в) мерки за борба с антициганизма и дискриминацията (например чрез национални планове за действие за борба с расизма);
- г) мерки за осигуряване на социално-икономическото приобщаване на маргинализираните роми, по-специално в областта на образованието, заетостта, здравеопазването и жилищното настаняване;
- д) комбинация от целеви и общи мерки, отчитащи специфичните местни предизвикателства и изрично насочени към справянето с пречките, които лишават ромите от равен достъп до общите политики²⁸;
- е) специален бюджет за изпълнение и мониторинг²⁹, в който се използват в пълна степен социалните иновации и частният капитал;
- ж) механизми за докладване, мониторинг и оценка на напредъка към поставените цели;
- з) система от консултации, свързани с политиките, и сътрудничество с ромите и проромското гражданско общество, секторните министерства, органите по въпросите на равенството, другите национални институции за правата на човека и други заинтересовани страни; и
- и) изграждане на капацитет за насърчаване на активното участие на гражданското общество на всички етапи на изготвяне на политиките и осигуряване на участието му в процесите на националните и европейските платформи³⁰.

Националните звена за контакт по въпросите на ромите (НЗКВР) следва:

- а) да получи мандат, достатъчно ресурси и персонал, за да се осигури постоянна координация и наблюдение; и
- б) да представят редовен доклад за напредъка и да участват в основните дейности на мрежата на НЗКВР под ръководството на Комисията³¹.

Трето, в допълнение към тези общи характеристики и минимални ангажименти, от значение могат да бъдат допълнителни национални усилия **в зависимост от конкретния национален**

²⁷ Вж. придружаващия Работен документ на службите на Комисията SWD(2020) 530 final.

²⁸ [Общите основни принципи](#) за приобщаване на ромите осигуряват рамка за успешното разработване и изпълнение на действия в подкрепа на приобщаването на ромите. Принципи 2 и 4 предвиждат комбиниране на целеви и общи мерки.

²⁹ Програмирането от държавите членки на специфичната цел по ЕСФ+ за насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализираните общности като ромите трябва да отговаря на всички изисквания в приложение IV към [Предложението на Комисията за Регламент за общоприложимите разпоредби за периода 2021—2027 г.](#) относно тематичните благоприятстващи условия за националните стратегически рамки за ромите. Няколко други инструменти за финансиране на ЕС, като фондовете на политиката на сближаване, могат да се използват в полза на равенството и приобщаването на ромите.

³⁰ Тези платформи обединяват заинтересовани страни от правителството и от гражданското общество. Те имат за цел да стимулират сътрудничеството и обмена на опит за успешно приобщаване на ромите.

³¹ Още през периода 2011—2020 г. беше създадена мрежа от национални звена за контакт по въпросите на ромите, която дава възможност за обмен на информация и опит между държавите членки на европейско равнище.

контекст. Предизвикателствата пред равенството, приобщаването и участието на ромите варират в зависимост от размера на ромското население и неговия дял от общото население, както и от по-широкия икономически контекст и досегашните практики на изключване и дискриминация. Те също варират в зависимост от това къде и как живеят ромите (селски, градски, сегрегирани райони или мобилни) и специфични аспекти като транснационална мобилност, миграция или проблеми, свързани с гражданската документация. Тези различни предизвикателства могат да бъдат отразени в националните стратегически рамки за ромите чрез диференцирани цели, равнища на инвестиции и видове решения на политиката. Комисията призовава **държавите членки да поемат допълнителни ангажменти** в зависимост от своя национален контекст (например възможностите за събиране на данни, използването на целево или общо финансиране от ЕС, относителния размер и специфичните нужди на тяхното ромско население). По специално, както следва:

Националната стратегическа рамка следва също да съдържа:

- а) национални количествени и качествени цели за всички седем цели на ЕС и свързаните целеви резултати (в зависимост от наличните данни);
- б) как ще бъдат инвестирани средствата от ЕС и националните средства и финансови инструменти в подкрепа на ромите; и
- в) как институционалните или административните реформи ще допринесат за равенството и приобщаването.

Националните звена за контакт по въпросите на ромите (НЗКВР) следва също така да извършат средносрочна оценка и преглед на националната стратегическа рамка.

Четвърто, където ромите съставляват значителна част от населението (т.е. много над 1 %) ³², насърчаването на тяхното равенство и приобщаване е важно не само по отношение на основните права, но също така има ясно икономическо значение. В държавите с по-голям дял на ромското население тази група представлява все по-голяма част от децата в училищна възраст и от бъдещата работна сила. Напредъкът в социално-икономическото приобщаване на ромите има потенциала да намали недостига на работна ръка и умения на фона на неблагоприятното демографско развитие и да ограничи социалните разходи. Инвестициите в по-добро образование и повишаване на квалификацията на досега изключена работна сила могат да повлияят положително на ръста на производителността. Осигуряването на условия за ромите да разгърнат своя потенциал за принос към икономиката и обществото като цяло ще доведе по-добри социални и икономически резултати за всички.

Това оправдава необходимостта от по-сериозни ангажменти и подкрепа от ЕС, по-специално използването на средства от ЕС както за целеви действия, така и за реформи в общите политики, насочени към приобщаване на ромите. В това отношение държавите членки със значително ромско население се приканват да използват в пълна степен предложената специфична цел на ЕСФ+ за насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализираните общности като ромите. Те също се насърчават да полагат повече усилия, така че наличното финансиране ефективно да достига до ромите. Това изисква също събиране на данни, разбити по етническа принадлежност и пол, за да се подпомогнат разработването, наблюдението и прегледът на политиките.

³² Четири държави от ЕС имат голям дял на ромското население (България: 9,94 %, Румъния: 9,02 %, Словакия: 8,63 %, Унгария: 7,49%). В Чехия има по-малко ромско население (1,90 %), както и в Гърция (1,63 %) и Испания (1,55 %). [Приблизителни оценки на Съвета на Европа за 2012 г.](#)

Следователно в допълнение към минималните ангажименти и тези, произтичащи от националния контекст, Комисията приканва **държавите членки със значително ромско население да включат в националната си стратегическа рамка за ромите по-амбициозни ангажименти, съгласно които:**

Националната стратегическа рамка следва също:

- а) да съдържа план или набор от мерки за предотвратяване и борба с антициганизма и дискриминацията, сегрегацията в образованието и жилищното настаняване, както и предразсъдъците и стереотипите спрямо ромите (включително онлайн);
- б) да интегрира аспектите за равенство и приобщаване на ромите на регионално и местно ниво; и
- в) да посочва начините, по които ще се инвестират националните средства и средствата от ЕС и финансовите инструменти за реформиране на общите политики с цел включването в тях на въпросите на ромите и за целеви действия.

Ролята на **НЗКВР следва да бъде засилена**, така че те да могат:

- а) да разполагат със специален екип и институционален мандат, който гарантира политическа тежест, ефективна междусекторна координация и интегриране на равенството и приобщаването на ромите на регионално и местно ниво;
- б) да бъдат включвани (от управляващите органи на европейските фондове) в координацията на междуправителствените дискусии относно разпределението на средствата от ЕС за ромите и в систематичния мониторинг на тяхното използване (например чрез мониторингови комитети, скрининг на въздействието на приобщаването на ромите);
- в) да осигуряват национални консултации и диалог за овластяване на ромите (по-специално младежите и жените); и
- г) да гарантират, че публичните политики и универсалните услуги достигат ефективно до ромите, включително до живеещите в отдалечени селски райони (например спешни и средносрочни мерки в условията на криза, законодателна реформа, планиране на политики в областта на образованието, заетостта, здравеопазването, жилищното настаняване и други области на социално-икономическо приобщаване, социални услуги, транспорт, системи за минимални доходи, законодателство за борба с дискриминацията).

На последно място, при разработването и прилагането на националните стратегически рамки за ромите на държавите членки се препоръчва да вземат предвид **общите основни принципи** за приобщаването на ромите³³. В приложение 1³⁴ са предоставени допълнителни **насоки за планиране и изпълнение на политиките** в борбата с антициганизма и бедността в продължение на няколко поколения³⁵, като се насърчават

³³ [Общи основни принципи.](#)

³⁴ Приложение 1 се базира на опита от оценката на рамката на ЕС, [приноса от три експертни доклада и граждански позиции, който е включен в размисъла за политиките за ромите след 2020 г.](#), и опита на службите на Комисията.

³⁵ В текущ проект на Комисията, който трябва да бъде финализиран до края на 2020 г., се анализират основните причини за предаването между поколенията на бедността и изключването и се предлагат мерки за справяне с този проблем. В друг текущ проект на Комисията и Агенцията за основните права ще се анализират данни за познанията относно връзките между дискриминацията и уязвимостта в Европа на субнационално равнище; тежестта на дискриминацията в относителния риск от социално-икономическо изключване и дали ромите са по-силно засегнати и уязвими от пандемията от COVID-19 в специфичен териториален контекст. Констатациите може да предоставят информация, която би могла да послужи за всеобхватни действия за справяне със социално-икономическото неравностойно положение и дискриминацията.

участието и овластяването на ромите, взема се предвид многообразието сред ромите и се съчетават цели и общи подходи. Изложени са и насоки за по-добро **преодоляване на възникващите предизвикателства**, като справяне с непропорционалното въздействие върху ромите на кризи като пандемията от COVID-19, осигуряване на цифрово приобщаване и постигане на екологична справедливост. Също така са включени насоки за популяризиране (на познаването) на ромското изкуство, история и култура и социални иновации и експериментирание в областта на политиката.

Комисията ще подпомага държавите членки при разработването и прилагането на техните национални стратегически рамки за ромите не само чрез финансова подкрепа и мерки за координация като взаимно обучение или изграждане на капацитет, но и чрез методическа подкрепа³⁶ и помощ по линия на Програмата за подкрепа на структурните реформи (ППСР) за разработване на системи за мониторинг и оценка³⁷. Държавите членки могат също така да получат подкрепа от FRA, органите по въпросите на равенството и други национални институции по правата на човека, както и от националните статистически институти, така че да се осигури или подобри капацитетът за редовно събиране на данни на национално равнище³⁸. Подкрепата от ЕС ще зависи от степента на ангажиментите, поети от държавите членки.

III.2 Докладване и мониторинг на националните действия и напредък в постигането на целите

С цел да осигурят по-ефективно събиране на данни, докладване и мониторинг на напредъка както по целите на ЕС, така и по предложените по-горе национални цели, за първи път Комисията предлага използването на **портфолио от показатели** (вж. приложение 2). Това би имало реална стойност за взаимното обучение между държави членки. Това портфолио беше разработено от работна група за показатели и докладване по въпросите на ромите, координирана от FRA, включваща националните звена за контакт по въпросите на ромите, националните статистически служби и Комисията. То ще позволи също да се докладва по отношение на мерките, посочени в предложената препоръка на Съвета.

Докладването и мониторингът на националните действия ще се извършват както на равнище ЕС, така и на национално равнище. **През 2022 г. Комисията ще извърши преглед на националните стратегически рамки за ромите**, както и оценка на поетите ангажименти от държавите членки, и ще предостави насоки за необходимите подобрения.

Държавите членки се приканват да докладват за изпълнението на националните стратегически рамки за ромите на всеки две години от 2023 г. нататък, включително за мерките за насърчаване на равенството, приобщаването и участието на ромите, като се използва пълноценно портфолиото от показатели. Докладването следва да се съсредоточи върху изпълнението на ангажиментите, определени в националните рамки, включително, когато е уместно, върху постигането на националните цели. Докладите следва да бъдат публикувани, за да се увеличи прозрачността и да се насърчи извличането на поуки от

³⁶ По-специално от Съвместния изследователски център на Комисията за рандомизирани оценки на въздействието на избрани цели или общи водещи намеси, но също така и от Агенцията за основните права за оценка на уместността на предвидените мерки.

³⁷ Така например Румъния понастоящем получава техническа подкрепа по линия на Програмата за подкрепа на структурните реформи за разработването на система за наблюдение и оценка на изпълнението на стратегията за приобщаване на ромите.

³⁸ Да се въведе, когато е приложимо, принципът на самоопределяне в събирането на данни на индивидуално ниво, например преброяване на населението, широкомащабни проучвания и административни данни.

изпълнението на политиката. Стратегическите рамки и финализираните доклади също следва да бъдат обсъдени в националните парламенти.

Комисията призовава **Агенцията на ЕС за основните права (FRA)** да провежда **редовното проучване за ромите** в четиригодишни цикли, считано от 2020 г., с цел да се предоставят необходимите базови, средносрочни и крайни данни за измерване на промяната³⁹. От FRA се иска също така да подкрепи усилията на държавите членки за събиране на данни и докладване, включително чрез работната група за показатели и докладване по въпросите на ромите, и да предоставя данни за националния напредък за целите на мониторинга и анализа на Комисията.

Националните доклади заедно с данните, предоставени от гражданското общество и FRA, ще служат като основа за **периодичните мониторингови доклади на Комисията**, публикувани на всеки две години. Комисията също така ще извърши средносрочна и последваща **оценка** на стратегическата рамка на ЕС за ромите.

IV. ДЕЙСТВИЯ НА ЕС

Държавите членки са ключови участници за постигането на ефективна промяна по места за ромите. Действията и подкрепата на ЕС ще допълнят националните усилия за насърчаване на напредъка към целите и целевите резултати на ЕС до 2030 г.

IV.1. Прилагане на законодателството на ЕС

Мерките за борба с антициганизма и дискриминацията срещу ромите почиват на установена правна рамка на ЕС, включваща общите принципи на недискриминация и равенство, прогласени в Договорите, потвърдени в Хартата на основните права на ЕС⁴⁰, както и в Директивата за расовото равенство⁴¹ и Рамковото решение на Съвета относно расизма и ксенофобията⁴². Както се подчертава в Плана за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020—2025 г., всеобхватната система за защита срещу дискриминация изисква преди всичко ефективното прилагане на правната уредба, така че индивидуалните права и задължения да се зачитат на практика. Тези усилия обхващат не само ромите, но ще бъдат от пряка полза за ромските общности.

Комисията ще продължи да наблюдава и налага прилагането на **Директивата за расовото равенство**, като разследва систематичната дискриминация и при необходимост открива процедури за нарушение, за да предизвика промени в националното законодателство и политика. През последните години беше поставен особен акцент върху дискриминацията срещу ромските деца в образованието. Комисията ще предоставя насоки и обучение и ще предлага финансова подкрепа за събирането на данни за равенството и ефективното прилагане и изпълнение на Директивата, включително чрез представляване на интересите на жертвите. Както бе обявено в Плана за действие на ЕС за борба с расизма, Комисията ще докладва за прилагането на Директивата⁴³ през 2021 г. и

³⁹ През 2021 г. в проучването ще бъдат включени също Сърбия и Северна Македония.

⁴⁰ Вж. по-специално член 2, член 3, параграф 3 от Договора за Европейския съюз ([ДЕС](#)), членове 8, 10, 19 и член 67, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз ([ДФЕС](#)) и членове 20 и 21 от [Хартата](#).

⁴¹ [2000/43/ЕО](#)

⁴² [2008/913/ПВР](#)

⁴³ Докладът ще обхваща и прилагането на [Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите \(ОВ L 303, 2.12.2000 г., стр. 16\)](#).

евентуално ще предприеме последващи законодателни мерки до 2022 г. Освен това Комисията ще продължи да подкрепя дейността на органите по въпросите на равенството, в чиято работа⁴⁴ подобряването на положението и опита на ромите е от голям приоритет. Комисията ще наблюдава изпълнението на Препоръката на Комисията относно стандартите за органите по въпросите на равенството⁴⁵. Ролята и независимостта на органите по въпросите на равенството и потенциалната необходимост от ново законодателство за укрепване на ролята на тези органи ще бъде важна тема в доклада за 2021 г.

Комисията също така ще продължи работата си по предотвратяване и борба с расизма и ксенофобията, по-специално чрез засилване на регистрирането и докладването на престъпленията от омраза с подкрепата на FRA, ще подобри стратегиите за обучение в органите за правоприлагане и ще засили подкрепата за жертвите на престъпления от омраза. Според FRA⁴⁶ голяма част от ромите (30 % от анкетираните лица от ромски произход) са обект на тормоз, мотивиран от омраза. Комисията потвърждава ангажимента си да осигури пълно и правилно транспониране и прилагане на **Рамковото решение на Съвета относно расизма и ксенофобията** и да започва процедури за нарушение, когато това е необходимо⁴⁷. Като предпоставка за борбата с антициганизма минималните стандарти за криминализиране на изказванията, проповядващи вражда и омраза, и отричането, оправданието или омаловажаването на Холокоста, трябва да бъдат изцяло и правилно транспонирани в законодателството на държавите членки. Подобно на други лица с малцинствен етнически или расов произход, ромите са засегнати от изказванията, проповядващи вражда и омраза, онлайн, а антициганизмът е една от най-често докладваните причини за изказванията, проповядващи вражда и омраза. Комисията ще продължи да си сътрудничи с предприятията в областта на информационните технологии с цел противодействие на незаконното слово на омразата онлайн и ще разшири усилията си към другите платформи на социалните медии⁴⁸. Рамковото решение се допълва от Директивата за правата на жертвите⁴⁹, която освен всичко друго има за цел да осигури справедливост, защита и подкрепа за жертвите на престъпления от омраза и изказванията, проповядващи вражда и омраза. Стратегията на ЕС за правата на жертвите (2020—2025 г.) е насочена към специфичните нужди на жертвите на престъпления от омраза, включително ромите⁵⁰.

IV.2. Интегриране на равенството на ромите в инициативите на политиката на ЕС и мобилизиране на средства от ЕС за ромите⁵¹

Интегрирането на равенството, приобщаването и участието на ромите във всички съответни инициативи на Комисията ще бъде от ключово значение за постигане на целите, поставени в настоящата стратегическа рамка. При разработването на политики по въпроси, вариращи от социално-икономическото приобщаване до изкуствения интелект,

⁴⁴ Equinet, 28 юли 2020 г.: „Roma and Traveller Inclusion: towards a new EU framework, learning from the work of equality bodies [Приобщаване на ромите и странстващите общности: към нова рамка на ЕС с поуките от работата на органите по въпросите на равенството].

⁴⁵ [C\(2018\)3850 final](#).

⁴⁶ FRA, 2017 г., Второ европейско проучване на малцинствата и дискриминацията.

⁴⁷ План за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020—2025 г. ([COM\(2020\) 565 final](#)).

⁴⁸ Вж. работата по [Кодекса за поведение относно противодействие на незаконните изказвания, проповядващи вражда и омраза онлайн \(C \(2018\) 1177 final\)](#).

⁴⁹ 2012/29/ЕС.

⁵⁰ [COM\(2020\) 258 final](#).

⁵¹ Вж. приложение 3 към Работния документ на службите на Комисията за повече информация относно съответните общи инициативи на политиката на ЕС и използването на средства от ЕС.

от Зеления пакт до цифровото приобщаване и от борбата с изказванията, проповядващи вражда и омраза, до миграционните политики, интегрирането на измерението за равенство означава също така политиките на ЕС и националните политики да **обслужват интересите на всички лица от ромски произход**. Като част от своите дейности за насърчаване на равенство за всички и във всеки смисъл на думата вътрешната Работна група на Комисията по въпросите на равенството ще се стреми да осигури включването на борбата с дискриминацията на основата на расов или етнически произход и нейните взаимовръзки с други основания за дискриминация във **всички политики, законодателството и програмите за финансиране на ЕС**. Перспективата на ромите ще бъде вземана предвид систематично при изпълнението на Плана за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020—2025 г. Насоки и обучение за интегриране ще подпомагат всички участници да интегрират аспекта на равенство на всеки етап от намесите на ЕС, а по-активните консултации с организациите, представляващи ромите, ще бъдат насърчавани през целия цикъл на изработване на политиките на Комисията.

Вътрешната **Работна група по въпросите на ромите**⁵² на Комисията ще продължи да си сътрудничи с различните служби на Комисията на различни нива в ключови приоритетни области, като например ефективното използване на средства от ЕС, за насърчаване на равенството и приобщаването на ромите.

Като част от инструмента **NextGenerationEU**, новият Механизъм за възстановяване и устойчивост ще подкрепя инвестициите и реформите, които са от съществено значение за трайното възстановяване и ще насърчава икономическата и социалната устойчивост и сближаването. За да получат подкрепа, държавите членки ще трябва да изготвят планове за възстановяване и устойчивост, насочени към икономическите и социалните последици от кризата, цифровия и екологичния преход и съответните приоритети, определени в специфичните за всяка държава препоръки в рамките на европейския семестър. Тази подкрепа ще предостави възможности на държавите членки да насърчават приобщаването на маргинализирани групи, включително роми и други лица с малцинствен расов или етнически произход. Чрез предложенията на Комисията за **многогодишната финансова рамка** се насърчава приобщаването на ромите и борбата с дискриминацията, по-специално чрез Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+), Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). През 2019 г. Комисията подчерта значението на приобщаването на ромите в докладите за няколко държави⁵³ в рамките на **европейския семестър**; този въпрос следва да бъде отразен и да бъде намерено решение в програмите за периода 2021—2027 г.

Предложенията на Комисията за **регламенти за общоприложими разпоредби, ЕСФ+, ЕФРР и ЕЗФРСР**⁵⁴:

- ✓ предвиждат финансова подкрепа за прилагането на националните стратегически рамки и мерки за ромите, включително човешки капацитет, инфраструктура и дейности за изграждане на капацитет;
- ✓ предвиждат за целия период на тяхната подготовка, изпълнение, мониторинг и оценка всички програми да насърчават равни възможности за всички, без дискриминация,

⁵² Създадена през 2010 г. и съставена от представители на генералните дирекции „Правосъдие“, „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“, „Образование, младеж, спорт и култура“, „Здравеопазване и безопасност на храните“, „Политика за съседство и преговори за разширяване“, „Миграция и вътрешни работи“, „Регионална и селищна политика“ и „Земеделие и развитие на селските райони“.

⁵³ Вж. [докладите](#) за България, Испания, Румъния, Словакия, Унгария, Чехия, и по-специално приложение Г.

⁵⁴ [COM\(2018\) 375 final](#), [COM\(2018\) 382 final](#), [COM\(2018\) 392 final](#).

- основана на пол, раса или етническа принадлежност, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация;
- ✓ изискват изпълнението на тематични (национална стратегическа рамка за ромите, национална стратегическа рамка за социално приобщаване и намаляване на бедността) и хоризонтални (Харта на основните права) благоприятстващи условия през целия период от 2021 до 2027 г.;
 - ✓ изискват поне 25 % от ресурсите на ЕСФ+ да насърчават социалното приобщаване, така че минимална сума да бъде насочена към най-нуждаещите се; и
 - ✓ подчертават „принципа на партньорство“, т.е. участието в подготовката и изпълнението на програмите и споразуменията за партньорство и в комитетите за наблюдение на всички съответни заинтересовани страни, включително органи в областта на социалното приобщаване, недискриминацията и основните права, организации на гражданското общество.

Държавите членки играят ключова роля в разработването на публичните политики и в максимизиране на използването на програмите за финансиране в подкрепа на ромите, тъй като по-голямата част от бюджета на ЕС се изпълнява от държавите членки при споделено управление. Поради това Комисията приканва държавите членки да предвидят средства в рамките на многогодишната финансова рамка за периода 2021–2027 г. (МФР) и NextGenerationEU за борба с предизвикателствата и да отговорят на потребностите на ромите, за да изпълнят ангажиментите, поети в техните национални стратегически рамки за ромите. Комисията ще се стреми да осигури, че на специфичните за всяка държава предизвикателства, установени в рамките на европейския семестър, се обръща адекватно внимание в предстоящите споразумения за партньорство, и че мерките за насърчаване на равенството и приобщаването се прилагат чрез оперативните програми. Комисията ще следи отблизо дали в тези държави членки съществува двустранна стратегия — от една страна, за осигуряване на приобщаващи услуги и, от друга страна, за осигуряване на целеви програми за маргинализираните ромски общности, които са отразени в документите, свързани с програмирането, за периода 2021—2027 г. Благоприятстващите условия, приложими за конкретни фондове на ЕС за периода 2021—2027 г., предложени от Комисията, целят да гарантират зачитането на основните права, както и равенството, приобщаването и участието на ромите.

За да се повишат ефикасността и ефективността на мерките за намеса, насочени към ромите, Комисията ще подкрепя транснационалното обучение както по отношение на политиката, така и по отношение на финансирането, например мрежата от управляващи органи EURoma⁵⁵ и националните звена за контакт по въпросите на ромите.

Програмата InvestEU⁵⁶ в рамките на своя компонент за социални инвестиции и умения може също да допринесе за социално-икономическото приобщаване на маргинализираните групи, в това число на ромите. Това може да се осъществи чрез иновативни подходи за финансиране като облигации за социално въздействие и проекти, ориентирани към резултати, включително чрез комбиниране с безвъзмездни средства от ЕС и/или финансови инструменти от секторни програми или комбинация от различни потоци на финансиране от ЕС. Комисията ще изпълнява целеви пилотни инициативи, насочени към тестване и демонстриране на работни подходи към конкретни аспекти на приобщаването (жилищно настаняване, заетост, социална сигурност) чрез прилагане на иновативни подходи за финансиране, които могат да бъдат използвани/разширени или

⁵⁵ [Мрежа](#), стартирана през 2007 г. от испанския управляващ орган на ЕСФ.

⁵⁶ Програма InvestEU (2021—2027 г.), вж. също приложение 3 от Работния документ на службите на Комисията.

възпроизведени чрез по-всеобхватни програми на национално ниво или на равнище ЕС. Държавите членки ще имат възможност да кандидатстват за техническа подкрепа за интегриране на равенството на ромите в процесите на разработване на политики и реформи чрез инструмента за техническа подкрепа.

IV.3. Действия и подкрепа на ЕС за насърчаване на участието, приобщаването и многообразието на ромите

В Плана за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020—2025 г. Комисията се ангажира да даде пример като институция, като предприеме стъпки за значително **подобряване на представителността на служителите на Комисията чрез мерки, насочени към наемане на работа и подбор**. При изпълнението на тези мерки Комисията ще гарантира, че те се прилагат по отношение на ромите. Комисията приканва останалите институции на ЕС да предприемат стъпки за насърчаване на многообразието и приобщаването сред собствения си персонал.

Комисията ще организира редовни срещи с представители на държавите членки⁵⁷ и **организации на гражданското общество на равнище ЕС и международни организации** с цел да насърчи в по-голяма степен взаимното обучение. Тя ще осигури също и редовен обмен между заинтересованите страни. В периода 2021—2027 г. Комисията ще продължи да организира срещи по **политиката на сближаване** с организациите на гражданското общество („структуриран диалог“) Тя ще проведе затворени срещи за диалог с ромските организации на гражданското общество относно развитието в политиката на сближаване.

В съответствие с предложението на Европейския парламент⁵⁸ Комисията ще стартира нов цикъл на изграждане на капацитета на ромското гражданско общество, за да бъде възможно осъществяването на **координиран независим граждански мониторинг и докладване**, въз основа на опита от проекта [Roma Civil Monitor](#) (2017—2020 г.). Изготвянето на координирани независими доклади за граждански мониторинг се планира да бъде осъществявано в двугодишни цикли, започващи през 2022 г.

Комисията ще се стреми да увеличи максимално влиянието на **Европейската платформа за приобщаване на ромите**⁵⁹, обединяваща националните правителства, ЕС, международните организации и представителите на ромското гражданско общество и имаща за цел да се стимулират сътрудничеството и обмяната на опит. Тя ще организира тематични, национални и регионални прегледи на националните стратегически рамки въз основа на констатациите от проекта за мониторинг на ромското гражданско общество и националните доклади за мониторинг.

Чрез финансирането на националните платформи за приобщаване на ромите Комисията ще насърчава реформата на тези платформи⁶⁰, по-специално като повиши тяхната

⁵⁷ В контекста на мрежата от национални звена за контакт по въпросите на ромите.

⁵⁸ [Подготовителни действия 2020 г. — проект „Roma Civil Monitor“ — Укрепване на капацитета и участието на ромското и проромското гражданско общество в мониторинга и прегледа на политиките](#)

⁵⁹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/european-platform-roma-inclusion_en

⁶⁰ Националните платформи за ромите представляват процеси за участие и консултации, свиквани и управлявани от националните звена за контакт по въпросите на ромите с подкрепата на Комисията чрез редовни покани, с цел да се насърчават диалогът, взаимното обучение, сътрудничеството и участието в разработването, прилагането и мониторинга на националните стратегически рамки. Процесите на националната платформа за приобщаване на ромите следва да допринасят за разработването, изпълнението, мониторинга и прегледа на политиките. Основната мисия на платформите е в три насоки:

представителност по отношение на националното ромско население. Те следва да бъдат разширени с нови заинтересовани страни (например организации за защита на правата на децата, частния сектор) с цел да се даде възможност за ново обучение, да се използва потенциалът на социалните иновации, да се промени менталитетът и да се постигне трайна социална промяна. За да се насърчи **активното участие на ромите, особено на жените и младежите**, следва да бъде избран представител на платформата с цел да се гарантират транснационални контакти между националните и европейските ромски платформи. В същото време на ромските младежи трябва да се предлагат специални стажове или младши длъжности в националните структури, свързани с изпълнението на националните платформи за приобщаване на ромите. Синергиите с други европейски, национални или международни инициативи, по-специално проекти за граждански мониторинг, следва да се използва за насърчаване на взаимното обучение и трансфера на политики.

IV.4. Действия и подкрепа на ЕС за насърчаване на равенството и борба с антициганизма

За да се насърчи равенството на ромите чрез борба с антициганизма, по програмата **„Граждани, равенство, права и ценности“** Комисията ще подкрепя дейности, **с които се насърчават позитивни послания** и ромски модели за подражание, **с които се противодейства на негативните стереотипи**, повишава се **осведомеността за ромската история и култура** и се насърчават **истината и помирението**.

Комисията ще проведе съвместна кампания с ЮНЕСКО за борба с дезинформацията, изказванията, проповядващи вражда и омраза, и конспиративните теории, включително засягащи ромите. Тя ще продължи да подкрепя частния сектор чрез Платформата на ЕС за хартите на многообразието и да проучва начините за взаимодействие с медиите за изграждане на положителни послания и насърчаване на равенството и многообразието във всички сфери. Въз основа на натрупания опит⁶¹ Комисията ще подготви поредица от семинари за расовите и етническите стереотипи, включително насочени срещу ромите, в които ще участват журналисти, организации на гражданското общество и представители на лицата с малцинствен расов или етнически произход.

Комуникационните дейности на Комисията ще рекламират предимствата на равенството и многообразието⁶². Комисията ще организира поредица от събития за повишаване на осведомеността, които ще бъдат съсредоточени върху държавите членки с големи ромски общности, с цел борба със стереотипите, насърчаване на културното многообразие, овластяване и привличане на вниманието към ромските деца, младежи и жени като модели за подражание в различни общности и обединяване на общностите.

Информираността за последиците от множеството форми на дискриминация срещу ромските жени ще бъде съгласувана с комуникационната кампания в целия ЕС за **борба със стереотипите относно половете**, която прилага междусекторен подход към всички сфери на живота, като част от стратегията за равенство между половете.

разширяване на дискусиите в областта на политиката относно прилагането на националните стратегически рамки за ромите, задълбочаване на вътрешните структури за докладване и укрепване на връзките между местното и националното равнище.

⁶¹ Вж. [медийни семинари „Да спрем дискриминацията срещу ромите“](#).

⁶² Например от гледна точка на жените от ромски произход: [„Равни възможности — нека ги превърнем в реалност за всички“](#).

Комисията:

- ще прилага съществуващото законодателство на ЕС за защита на ромите от дискриминация и расизъм и при необходимост ще попълва пропуските в него;
- ще интегрира равенството на ромите в инициативите на политиката на ЕС и ще мобилизира средства от ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите;
- ще предприеме мерки за подобряване на многообразието сред служителите на Комисията;
- ще стартира нов цикъл на изграждане на капацитет на ромското гражданско общество и ще укрепи европейските и националните платформи за приобщаване на ромите;
- ще насърчава позитивни послания и ромски модели за подражание, ще се бори с негативните стереотипи, ще повишава осведомеността относно ромската история и култура и ще насърчава истината и помирението.

V. *НАСЪРЧАВАНЕ НА РАВЕНСТВОТО, ПРИОБЩАВАНЕТО И УЧАСТИЕТО НА РОМИТЕ ИЗВЪН ЕС*

ЕС и държавите членки следва да насърчават равенството, приобщаването и участието на ромите в своите **външни действия**, по-специално в рамките на своите политики за разширяване, съседство, развитие и хуманитарната политика.

Регионът на **Западните Балкани** представлява геостратегически приоритет за ЕС. Съобщението на Комисията от февруари 2020 г.⁶³ призовава съгласуване с политиките на ЕС, включително в подкрепа на лицата в неравностойно положение. Партньорите от Западните Балкани вече доброволно съгласуваха политиките си с Рамката на ЕС за националните стратегии за интегриране на ромите до 2020 г. и постигнаха забележителен напредък. На срещата на върха между ЕС и Западните Балкани през май 2020 г. в Загреб лидерите на ЕС потвърдиха подкрепата си за европейската перспектива на Западните Балкани и решимостта си да увеличат подкрепата за тяхната политическа, икономическа и социална трансформация⁶⁴. Те приветстваха решителния ангажимент на партньорите от Западните Балкани за върховенството на демокрацията и принципите на правовата държава, включително правата на човека, равенството между половете и правата на малцинствата⁶⁵.

Присъствието на роми в Западните Балкани е съществено и подобно на това в държавите — членки на ЕС, със значително ромско население. Налице са убедителни аргументи за единен подход в ЕС и **Западните Балкани** към равенството, приобщаването и участието на ромите, включително чрез определянето на едни и същи цели за периода до 2030 г. През юли 2019 г. министър-председателите на държавите от Западните Балкани приеха **Декларация за интеграцията на ромите в процеса на разширяване на ЕС**, ангажирайки се с конкретно подобряване на положението на ромите до присъединяването на техните държави, по-специално по отношение на образованието, заетостта, здравеопазването, жилищното настаняване, гражданската регистрация и недискриминацията⁶⁶. ЕС ще продължи да подкрепя прилагането на Декларацията и

⁶³ Засилване на процеса на разширяване — надеждна перспектива за членство в ЕС за Западните Балкани ([COM\(2020\) 57 final](#)).

⁶⁴ Среща на върха на ЕС и Западните Балкани, 5-6 май 2020 г., Заключение на Съвета и [COM\(2020\) 315 final](#).

⁶⁵ [Декларация от Загреб](#).

⁶⁶ Увеличаване на заетостта на ромите (от 16,5 на 25 %), задължително завършване на образование (от 51 % на

работата по събиране на данни, бюджетиране, съобразено с нуждите на ромите, и картографирането на ромските жилища. Постепенното привеждане в съответствие с целите и методиката на ЕС ще бъде част от европейската перспектива за всички държави, които се стремят да се присъединят към ЕС.

Подобно на държавите — членки на ЕС, в процеса на европейския семестър, партньорите от Западните Балкани представят годишни програми за икономическа реформа, включително реформи за повишаване на конкурентоспособността и подобряване на условията за приобщаващ растеж и създаване на работни места. В годишните програми за икономическа реформа те докладват относно социалното приобщаване, намаляването на бедността и равните възможности, включително за ромите. След като бъде приет, **Инструментът за предприсъединителна помощ за периода 2021—2027 г.** ще продължи да подкрепя реформите и съгласуването с изискванията на ЕС на регионално и национално ниво. В икономическия и инвестиционен план за Западните Балкани се определят приоритетни области за инвестиции за стимулиране на сближаването, растежа и конкурентоспособността в региона, особено в подкрепа на маргинализирани групи и малцинства, по-специално ромските общности⁶⁷. Допълнителни релевантни фондове на ЕС, свързани с възстановяването от COVID-19, или други мерки за подкрепа на външните отношения, като Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество, също ще бъдат мобилизирани за насърчаване на приобщаването на ромите⁶⁸.

ЕС ще продължи да насърчава недискриминацията и равенството в целия свят въз основа на Стратегическата рамка на ЕС⁶⁹ и **плановите за действие на ЕС за правата на човека и демокрацията (2020—2024 г.)**⁷⁰, и плановите за действие на ЕС за равенството между половете⁷¹ и ще продължи да обсъжда проблемите на ромите в процеса на прилагане на Насоките на ЕС за 2019 г. **по отношение на недискриминацията във външната дейност**⁷². Действията на ЕС ще допълнят националните инициативи и ще подкрепят гражданското общество. Равенството и приобщаването на ромите ще бъдат редовна точка в програмата на диалозите по правата на човека и други политически диалози с трети държави със значителен дял на ромското население. ЕС ще запази своя активен ангажимент за равенство на ромите в рамките на регионални и многостранни форуми, по-специално в Съвета на Европа, Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа и Организацията на обединените нации.

90 %), гарантиране на здравно осигуряване (за поне 95 %), узаконяване на жилища, предотвратяване на дискриминация, осигуряване на пълна гражданска регистрация. [Декларация от Познан](#).

⁶⁷ COM(2020) 641 final, прието на 6 октомври 2020 г.

⁶⁸ Съобщение на Комисията *Подкрепа за Западните Балкани за борба с COVID-19 и за възстановяване след пандемията* (COM (2020) 315 final).

⁶⁹ 11855/12 приложение II, Съвет на ЕС, 25 юни 2012 г.

⁷⁰ План за действие на ЕС относно правата на човека и демокрацията за периода 2012—2014 г. и 2015—2019 г.; [Съвместно съобщение и План за действие на ЕС за правата на човека и демокрацията \(2020-2024 г.\)](#), приети от Колегиума на 25 март 2020 г. Предвижда се те да бъдат приети от Съвета през последното тримесечие на 2020 г..

⁷¹ Равенство между половете и овластяване на жените: трансформиране на живота на момичетата и жените чрез външните отношения на ЕС за периода 2016—2020 г. ([SWD \(2015\) 182](#)) и последващият го документ.

⁷² [Насоки на ЕС за правата на човека относно недискриминацията във външната дейност](#).

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От векове ромите допринасят за културното богатство, многообразието, икономиката и общата история на Европа. ЕС е длъжен да защити своето ромско малцинство от дискриминация, антициганизъм и социално изключване. Постигането на равенство, приобщаване и участие на ромите изисква всички институции на ЕС, националните правителства и агенции на ЕС, органите по въпросите на равенството и други институции по правата на човека да обединят усилията си и да предприемат действия в партньорство с гражданското общество и международните организации, като ромите участват пълноценно в този процес. Комисията приканва Европейския парламент да подкрепи настоящата стратегическа рамка и призовава Съвета да работи за бързото приемане на Предложението за **препоръка за равенство, приобщаване и участие на ромите**, като гарантира, че държавите членки и Комисията работят съвместно. Работейки заедно, можем да реализираме реален напредък до 2030 г., за да постигнем Европа, в която хората от ромски произход и ромските общности в цялото си многообразие имат равни възможности във всички сфери на живота, възползват се от социално-икономическото приобщаване и имат равно участие в обществото.